

Förslag till Verksamhetsplan och budget för valnämnden 2026

Beslutsdatum: 2026-XX-XX
Dokumentansvarig: Valkansliet
Kontor: Kommunledningskontoret

Innehållsförteckning

1. Grunduppdrag och mål	3
1.1 Nämndens uppdrag och mål	3
2. Verksamhetsförutsättningar	5
2.1 Verksamhetsförutsättningar	5
2.2 Omvärldsbevakning.....	5
2.3 Förtidsröstning	6
2.4 Moderniserad förtidsröstning	7
2.5 Valsedelställ.....	7
2.6 Tillgänglighet.....	7
3. Risker och åtgärder	8
3.1 Risk och sårbarhetsanalys.....	8
3.2 Exempel på identifierade risker samt åtgärder.....	8
3.3 Internkontrollplan.....	9
3.4 Utbildnings- och rekryteringsåtgärder	9
4. Budget 2026	9
Bilaga 1: Utbildningsplan	11

1. Grunduppdrag och mål

1.1 Nämndens uppdrag och mål

Valnämnden ansvarar för att genomföra val i enlighet med vallagen (2005:837), kommunallagen (2017:725), lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar samt Valmyndighetens föreskrifter. Det svenska valsystemet är decentraliserat, transparent och bygger på manuella processer. Valmyndigheten är den centrala valmyndigheten, länsstyrelserna är regionala valmyndigheter och kommunernas valnämnder utgör de lokala valmyndigheterna.

Som lokal valmyndighet ansvarar Knivsta kommuns valnämnd för att planera, leda och genomföra val på ett rättssäkert, tillgängligt, säkert och korrekt sätt. Nämnden beslutar bland annat om vallokaler och lokaler för förtidsröstning, utser och utbildar röstmottagare, samt ansvarar för den preliminära rösträkningen på valkvällen i enlighet med 3 kap. 1 och 3–6 §§ vallagen.

Inför och under ett val ansvarar valnämnden för att väljarna får tydlig, korrekt och lättillgänglig information om var, när och hur röstning kan ske. Nämnden arbetar också aktivt med att förebygga och hantera säkerhetsrelaterade frågor i enlighet med vallagen och Valmyndighetens föreskrifter för att säkerställa ett tryggt och tillförlitligt valgenomförande.

Valnämndens målgrupp omfattar samtliga röstberättigade, med särskilt fokus på kommunens invånare. Målet är att de allmänna valen 2026, samt ett eventuellt extra val, genomförs med hög kvalitet, hög tillgänglighet och ett högt förtroende för såväl valprocessen som valresultatet. Alla röstberättigade ska ges goda förutsättningar att utöva sin rösträtt och känna tillit till att valet genomförs opartiskt, rättssäkert och effektivt.

För att fullgöra valnämndens uppdrag har valkansliet fått i uppdrag att samordna, planera och genomföra den administrativa verksamhet som krävs inför, under och efter valet. Valkansliet ansvarar för att stödja valnämnden och säkerställa att valets genomförande sker i enlighet med gällande lagstiftning, föreskrifter och beslut.

Tabell 1: Nämndens uppdrag och tillhörande aktiviteter.

Uppdrag	Aktiviteter
Uppdrag 1. Planera och genomföra valen på ett rättssäkert sätt utan allvarliga avvikelser.	Ta fram och genomföra en samlad planering för 2026 med tydliga tidsplaner, ansvarsfördelning och rutiner för valdagen, förtidsröstning och preliminär rösträkning.
	Genomföra en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) tillsammans med enheten för säkerhet och

	beredskap, samt följa upp och uppdatera denna löpande.
	Säkerställa rapportering av incidenter och avvikelser till Valmyndigheten.
Uppdrag 2. Rekrytera och utbilda röstmottagare som är trygga i sina uppdrag.	Påbörja rekryteringen av röstmottagare i god tid, upprätta reservlistor och säkerställa bemanning av samtliga röstningslokaler.
	Genomföra utbildningar för röstmottagare, ordförande, ambulerande röstmottagare och valnämndens ledamöter.
	Säkerställa att samtliga röstmottagare informeras om nya rutiner vid moderniserad förtidsröstning och utökade krav på tillgänglighet och säkerhet.
Uppdrag 3. Säkerställa att alla röstningslokaler är tillgängliga, ändamålsenliga och bemannade.	Genomföra tillgänglighetskontroller av samtliga föreslagna vallokaler och förtidsröstningslokaler och vid behov genomföra åtgärder eller föreslå alternativa lokaler.
	Se över hanteringen av valsedelställ och rutiner för att säkerställa valhemlighet och minska risk för köbildning.
Uppdrag 4. Säkerställa att invånarna får korrekt, tydlig och tillgänglig information om när, var och hur man kan rösta.	I samverkan med kommunikationsenheten ta fram en kommunikationsplan för valet 2026, med tidplaner och planering för kanaler.
	Informera om valets genomförande via kommunens webbplats, sociala medier, tryckt information och riktade insatser, inklusive information om ambulerande röstmottagning.
	Följa och bemöta eventuell felaktig informationsspridning kring valen i samverkan med kommunikationsenheten, enligt Valmyndighetens rekommendationer.

2. Verksamhetsförutsättningar

2.1 Verksamhetsförutsättningar

Valdeltagandet i 2022 års allmänna val låg på 89 % vilket var över rikssnittet men ändå innebär en viss minskning från föregående val. Antal röstberättigade år 2022 var 15 173 personer. Knivsta kommun är en inflyttningskommun vilket innebär att befolkningsmängden ökar över tid. I dagsläget bor det cirka 22 000 invånare varav cirka 16 000 är röstberättigade.

Rösträtten skiljer sig åt i de olika valen. Medborgare som har fyllt 18 år senast på valdagen, har svenskt medborgarskap, är eller har varit folkbokförda i Sverige kan röst i riksdagsvalet.

I kommun- och regionvalet får, utöver personer som uppfyller kriterier för riksdagsvalet, även personer med medborgarskap i ett EU-land, Island eller Norge, som är folkbokförda i kommunen och regionen rösta. Dessutom får personer som är medborgare i ett annat land, eller statslösa, men har varit folkbokförda i Sverige i minst tre år i rad före valdagen, samt är folkbokförda i kommunen eller regionen, rösta.

2.2 Omvärldsbevakning

Genomförandet av 2026 års val till riksdag, region- och kommunfullmäktige baseras på en analys av tidigare val. Närmast handlar det om 2024 års val (EU-val) och 2022 års riksdagsval. Flera olika faktorer kan påverka genomförandet av val, exempelvis polarisering, ökade samhällsklyftor, skillnader i levnadsvillkor, sysselsättning, hälsa och miljö med mera. Effekterna av nämnda faktorer kan i vissa fall lokalt ta sig till uttryck i form av social oro, odemokratiska metoder och allmänt missnöje.

År 2020 fick en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppdrag att göra en översyn av valsystemet för att stärka skyddet av valen. I utredningen lyfts behovet av att stärka valsystemets skydd mot manipulation, samt att öka tillgängligheten i samband med val för somliga väljargrupper. Regeringens förslag om ändringar i vallagen för säkerhet och tillgänglighet i val röstades igenom i oktober 2025 (Proposition 2024/25:181 *Säkerhet och tillgänglighet vid val*).

Några av ändringarna som finns med i prop. 2024/25:181 och gäller från och med 1 december 2025 är följande:

- Valmyndigheten får ett explicit ansvar för samordnande av likväl som arbete med skyddande av val.
- Incidenter som ägt rum i röstningslokaler, vilka kan inverka på genomförande av val, ska rapporteras av kommunerna, länsstyrelserna och utlandsmyndigheterna till Valmyndigheten.

- Inför valen 2026 kan även allmänheten rapportera incidenter till Valmyndigheten.
- Förtydligande av kraven på tillgänglighet för varenda väljare.
- Utökning av gruppen som kan använda sig av ambulerande röstmottagning.
- Utlandssvenskar som inte längre finns med i röstlängden ska kunna förtidsrösta i Sverige och genom sin förtidsröst återregistreras i röstlängden.
- Väljare som valt att använda en säker digital brevlåda för meddelande från myndigheter bör enligt vad regeringen bedömer, kunna motta röstkortet digitalt.
- Utökade tillgänglighetskrav i vallokaler.

2.3 Förtidsröstning

Enligt 7 kap. 1 § vallagen (2005:837) ansvarar kommunerna för förtidsröstningen. En studie från valmyndigheten visar att det nationellt är en stigande trend att allt fler väljare förtidsröstar (Valmyndigheten, 2024). I Knivsta har antalet som förtidsröstar varit på samma nivå sedan 2018, cirka 40 procent. Valkansliet bedömer att det i dagsläget i Knivsta kommun inte behövs någon utökning av förtidsröstningslokaler. Valkansliet gör en ny utvärdering efter valen 2026.

Knivsta kommun samarbetar med övriga kommuner i länet i frågor som rör tillgängliga val.

Forskning har visat att köbildning kan leda till lägre valdeltagande (Cronert & Österman, 2023). I utvärderingen av EU-valet i Knivsta kommun identifierades även köbildning som en risk, eftersom det kan leda till att personer avstår från att rösta. Lokaler med två ingångar såsom Högåsskolan och förtidsröstningslokalen i kommunhuset där enbart två personer kan vänta inne åt gången gavs som exempel på lokaler i kommunen med risk för köbildning. Inför valen 2026 har valkansliet planerat för olika åtgärder för att hantera en eventuell köbildning. Exempelvis utbildas röstmottagare hur de kan hantera köbildning. Vid förtidsröstning bemannas röstningslokaler med extra röstmottagare som vid behov kan agera som kövärd.

Lagstiftningen för ökat skydd av valhemligheten som infördes 2019, ställer höga krav på nämnden att finna ändamålsenliga och tillgänglighetsanpassade vallokaler, samt lokaler för förtidsröstning 8 kap. 2 § vallagen (2005:837). Utvärderingen av de lokaler som användes i Knivsta kommun 2024 ligger till grund för arbetet med vallokaler 2026.

2.4 Moderniserad förtidsröstning

Nytt inför valen 2026 är att väljare som har digital brevlåda kommer få sitt röstkort skickat till sig via sin digitala brevlåda. Väljare som saknar digital brevlåda får fortfarande sitt röstkort via posten. Rutinerna för röstmottagning i förtidsröstningen kommer förändras i jämförelse med tidigare val. Moderniseringen av förtidsröstningen kommer ställa högre krav på digital beredskap. Förändringar kommer påverka utbildningar, rutiner och hantering av röster. PostNord har upphandlats av Valmyndigheten som part vid sorteringen av kommunexterna röster.

Sedan ny lagstiftning om säkerhet och tillgänglighet vid val i vallagen (2005:837) trädde i kraft har Valmyndigheten ett utökat och tydligt ansvar för att samordna samt stödja säkerhetsarbetet kring de allmänna valen. Myndigheten ska analysera och bedöma övergripande hot, risker samt samordna beredskapsarbetet med andra centrala aktörer. Länsstyrelsen ansvarar för att utbilda valkanslier på kommunal nivå för att kunna genomföra säkra och tillförlitliga val. Kommunen som lokal valmyndighet ska säkerställa att röstmottagare erhåller den utbildning som krävs för att kunna bidra till genomförande av säkra och tillförlitliga val. Vidare ska ett fungerande samarbete med både interna aktörer som exempelvis enheten för säkerhet och beredskap och externa aktörer som polisen finnas.

2.5 Valsedelställ

År 2019 infördes ett nytt system med avskärmade valsedelställ. Vid valet 2022 orsakade det nya systemet köer i hela Sverige, vilket lyftes i valnämndens slutrapport för valet (Valmyndigheten, 2024). I EU-valet i Knivsta uppmärksammades vissa utmaningar med valsedelställerna som enligt utvärderingen behöver ses över. Valsedelställens konstruktion innebär en svårighet att skapa en god översikt för röstande, exempelvis saknade vissa lutning, vilket innebar att partiernas namn inte gick att se. Vidare fanns en äldre och en nyare version valsedelstall, varvid den senare föredrogs. En rutin om att tejpas fast valsedelställsavskärmningar rekommenderas i EU-valets valutvärdering och visst kontorsmaterial bör bytas ut. Vad gäller förtidsröstning så har Knivsta kommun köpt integrerade valbås där valsedlar är integrerade i valbåset. Förhoppningen är att det bidrar till en minskad köbildning.

2.6 Tillgänglighet

Tillgängligheten till vallokaler är en central aspekt vid val. I EU-valet 2024 rapporterades det att parkeringen för rörelsehindrade inte var tillräckligt tillgänglig för Högåsskolans vallokaler. År 2025 skärptes kraven i vallagen kring tillgänglighet för väljare, 4 kap. 20, 22 och 23 §§ vallagen (2005:837). Praxis för handikapparkering vid val följer Boverkets föreskrifter om krav på tomter med mera, 2 kap. 5 § (BFS 2024:13), i vilka en parkering ska finnas inom 25 meter

från byggnaden. Dessutom har reglerna kring kommunernas rapporteringskrav vid brist på uppfyllelse av tillgänglighet vid val skärpts och kan även inkludera avståndet mellan parkering för rörelsehindrade och vallokal enligt 16 kap. 2 § p. 1 & 3 vallagen (2005:837). Alternativ för att förbättra tillgängligheten bör därmed ses över inför valet 2026.

3. Risker och åtgärder

3.1 Risk och sårbarhetsanalys

Inför varje val tar valkansliet fram en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) tillsammans med enheten för säkerhet och beredskap. Arbetet med RSA påbörjas ett år innan valåret, där valkansliet gör omvärldsanalys och förbereder eventuella åtgärder. RSA innehåller analys av risker, en kontinuitetshantering och utifrån de identifierade riskerna potentiella åtgärder. Risker och tillhörande åtgärder presenteras för valnämnden löpande. Arbetet med risker och sårbarheter är belagt med sekretess.

Länsstyrelsen tar i samarbete med alla kommuner i länet fram en gemensam verksamhetsskyddsanalys i länet. För Knivsta kommuns del var det valsamordnare och beredskapshandläggare som var delaktiga i det arbetet. Analysens utgångspunkt är verksamhetens behov utifrån skyddsvärde, existerande hotbild, hur dessa kan förebyggas samt hur hotfulla situationer kan hanteras. Vissa av dessa risker har redan behandlats mer ingående under rubriken *omvärldsbevakning*.

3.2 Exempel på identifierade risker samt åtgärder

Identifierade risker:

- Brist på röstmottagare.
- Otillgängliga eller olämpliga lokaler.
- Informationsbrist eller missförstånd bland väljare.
- Säkerhets- och ordningsstörningar.

Åtgärder:

- Tidig rekrytering och reservlistor.
- Tillgänglighetskontroller av lokaler.
- Tydlig och samordnad kommunikation.
- Samverkan med säkerhetsfunktioner och polis.

3.3 Internkontrollplan

Inför valet 2026 har det även tagits fram en internkontrollplan. Där berörs eventuella interna risker med budget och nämndarbete. Se separat dokument i VN-2026/26.

3.4 Utbildnings- och rekryteringsåtgärder

Utbildningsinsatserna inför valen är stora. Valkansliet behöver utbilda röstmottagare, reserver, röstmottagare för förtidsröstning, ordförande i vallokaler och valnämnden. Ledamöter för nämnden uppmanas även att utöver sin egen utbildning, delta i den obligatoriska utbildningen för röstmottagare. Ambulerande röstmottagare ska genomgå ett kompletterande utbildningsmoment om rutiner vid ambulerande röstmottagning. Röstmottagare ska uppmuntras att gå de digitala utbildningarna som kommer att ges ut av valmyndigheten. Inför uppdraget får röstmottagare repetitionsvideos om sådant som de lärt sig på utbildningar. Ytterligare interna utbildningar av kommunens medarbetare och besök på daglig verksamhet tillkommer också. Länsstyrelsen och Valmyndigheten anordnar utbildningar som kommunikationsenheten samt valkansliet kan delta i.

4. Budget 2026

Budget 2026 Valnämndens budget utgår från den ekonomiska ram som kommunfullmäktige beslutat om i Mål och budget 2026–2028. År 2026 är ett valår och har en utökad budget i jämförelse med föregående år. Under 2026 budgeteras kostnaderna att uppgå till 2,3 miljoner kronor och inrymmer kostnader för val till riksdag, region- och kommunfullmäktige 2026. Kostnaderna finansieras med kommunbidrag om 1,7 miljoner kronor samt generella statsbidrag om cirka 680 tkr. Av statsbidraget utgör 30 000 kronor ett riktat bidrag för att förbättra belysningen i vallokalerna. Den samlade finansieringen skapar förutsättningar för att genomföra uppdraget, men ställer fortsatt krav på noggrann planering och prioritering.

Verksamheten bemannas av två valsamordnare, varav en även arbetar med allmänutredning. Personalkostnader utgör därmed den största budgetposten, vilket är naturligt i en verksamhet där kompetens, planering och samordning är avgörande för genomförandet. Lönekostnaderna för valsamordnarna utgör en betydande andel av den totala budgeten.

Valnämnden (tusentals kronor)	Utfall 2024	Budget 2026
Intäkter		
Kommunbidrag	900	1 700
Övriga bidrag	577	692
Summa intäkter	1 477	2 392

Kostnader		
Lön- / arvodekostnader	1 141	1 988
Personalomkostnader	49	60
Lokalkostnader	8	10
Förbrukningsmaterial	32	70
Främmande tjänster (licenskostnader)	0	39
Tele, IT-kommunikation och post	131	171
Övriga verksamhetskostnader	33	55
Summa kostnader	1 395	2 392

Resultat	82	0
-----------------	-----------	----------

Bilaga 1: Utbildningsplan

Plan för rekrytering och utbildning av röstmottagare

När	Vad	Vem
Februari	Rekrytering av röstmottagare påbörjas.	Valsamordnare
Maj	Förtidsröstning: Mejlutskick preliminär placering, schemaläggning, utbildningsdatum, arvoden & bekräftelse fortsatt intresse.	Valsamordnare
Maj	Valdagen: Mejlutskick om prel. placering, utbildningsdatum, arvoden & bekräftelse fortsatt intresse.	Valsamordnare
Juni	Mejlutskick till de som anmält intresse men inte tilldelats en prel. placering.	Valsamordnare
Augusti	Utbildning röstmottagare förtidsröstning.	Valsamordnare
Augusti	Utbildningstillfälle 1 valdagen.	Valsamordnare
Augusti	Utbildningstillfälle 2 valdagen.	Valsamordnare
26/8	Ordförandeinformation (häfte).	Valsamordnare
Efter 13/9	Tackmejl till röstmottagare.	Valsamordnare

Plan för utbildning av valmyndigheten och politiska partier

När	Vad	Vem
Inför varje process	Utbildning av valnämnden	Valsamordnare
Juni 2026	Informationsinsatser mot politiska partier och förtroendevalda.	Valsamordnare

Plan för utbildning av valnämndens preliminära rösträkning

När	Vad	Vem
Augusti/ september	Utbilda röstmottagare.	Valsamordnare